

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Názov projektu	E-learning vo výchovno-vzdelávacom procese
Kód ITMS projektu	26110130184
Kód výzvy	OPV-2008/1.1/03-SORO
Číslo Zmluvy o poskytnutí NFP	142/2009/1.1/OPV
Prijímateľ	Základná škola Námestovo – Komenského ul. Komenského 495/33, 029 01 Námestovo

Učebné osnovy zo slovenského jazyka a literatúry pre 1.ročník ZŠ

(spracované v súlade so ŠVP Jazyk a komunikácia ISCED 1 – príloha)

2010

Slovenský jazyk a literatúra

8 hodín týždenne, 288 hodín ročne

Názov predmetu	Slovenský jazyk a literatúra
Časový rozsah výučby	8 hodín týždenne
Ročník	prvý
Škola	ZŠ Námestovo – Komenského ul.
Kód a názov ŠVP	ISCED 1
Stupeň vzdelania	primárne
Vyučovací jazyk	slovenský

Charakteristika predmetu v 1. ročníku

Jazyk slovenský v 1. ročníku základnej školy má prioritné a špecifické postavenie. Schopnosť čítať a písať je jedna zo základných životných kompetencií, ktorých základ žiaci získavajú práve v 1. ročníku ZŠ. Žiak si z predškolského obdobia prináša so sebou určité jazykové zručnosti a návyky, ktoré má následne rozvíjať z viacerých aspektov. K hlavným aspektom patrí rozvoj slovnej zásoby, získanie základov pravopisu a znalostí z oblasti literatúry, ktoré by mal zvládať na elementárnej úrovni. V rámci zložky čítanie a literárna výchova by sa mal dôraz klásť na čítanie s porozumením. Nezanedbateľnou je i emocionálna stránka jazykovej výchovy – vytváranie kladného vzťahu k čítaniu a knihám, a prostredníctvom nich k materinskému jazyku, ako nositeľovi národných tradícií a formovania národného povedomia žiaka. Písanie je základným nástrojom gramotnosti a zároveň slúži aj ako prostriedok dorozumievací a komunikačný. Na hodinách písania sa žiaci učia písať predpísané tvary písmen a číslíc (latinka) s ohľadom na dodržiavanie hygienických a estetických zásad. V oblasti slohu sa učia žiaci vyjadrovať v krátkych ústnych prejavoch, odpovedajú na otázky, vedú sformulovať prosbu a poďakovanie, vedú sa ospravedlniť, poľahoželať blízkym osobám, formulovať krátku správu.

Ciele vyučovacieho predmetu

- ❖ Cieľom vyučovania slovenského jazyka na 1. stupni ZŠ je predovšetkým:
- ❖ osvojiť si základy písanej reči (čítania a písania)
- ❖ poskytovať bohaté skúsenosti s významom – komunikačnou a vzdelávacou funkciou písanej reči
- ❖ osvojiť si elementárne vedomosti v rovine lexikálnej, morfolologickej, syntaktickej a štylistickej
- ❖ osvojiť si základné pravidlá pravopisu a znalosť písma
- ❖ získať základné poznatky o zvukovej stránke jazyka
- ❖ osvojiť si návyky správnej výslovnosti

- ❖ poznávať jazykové prostriedky a vedieť ich využívať v jazykovom systéme
- ❖ prehľbovať si zručnosť jednoduchého a súvislého vyjadrovania sa
- ❖ jazykové prostriedky vedieť vzájomne prepájať v jazykovom systéme
- ❖ viesť žiakov k presnému mysleniu a jeho využitiu v oblasti komunikácie (ústnej aj písomnej)

Obsah vzdelávania

Jazyk slovenský v 1. roč. ZŠ sa člení na dve základné zložky **čítanie a písanie**. To znamená, že jedna vyučovacia hodina obsahuje obidve zložky. Poradie a dĺžku týchto častí si určuje učiteľ sám v závislosti od náročnosti preberaného učiva a podľa aktuálnych potrieb triedy. Ak to učiteľ považuje za prospešné, môže fyzicky náročnejšie písanie rozdeliť v rámci jednej vyučovacej hodiny na dve kratšie časti.

Príklady variabilnosti členenia jednej vyučovacej hodiny jazyka slovenského v 1.ročníku:

1. čítanie – písanie
2. písanie – čítanie
3. písanie – čítanie – písanie

Ostatné zložky slovenského jazyka- **literatúra, jazyková výchova a sloh** sú organickou súčasťou týchto dvoch základných zložiek a preto na ne nie sú vyčlenené osobitné hodiny.

To znamená, že súbežne s osvojovaním čítania a písania plní učiteľ ďalšie úlohy vyplývajúce z týchto zložiek:

- ❖ rozvíja komunikačné a vyjadrovacie schopnosti žiakov so zameraním sa na kultúru jazyka
- ❖ rozširuje slovnú zásobu žiakov, najmä tým, že sa vo svojom vyjadrovaní neobmedzuje len na okruh slov doteraz deťom známym, ale postupne zaraďuje i výrazy, ktoré zatiaľ v slovníku detí chýbajú
- ❖ dbá na čistotu jazyka, najmä prostredníctvom vlastného vzorného vyjadrovania
- ❖ zoznamuje deti s pravopisnými javmi v rozsahu určenom v časti PÍSANIE.
- ❖ prostredníctvom vlastného hlasného čítania zoznamuje deti s rôznymi literárnymi útvarmi primeranými veku, najmä so zameraním na ich citové pôsobenie. Využíva k tomu predovšetkým texty zo šlabikára a čítanky a inú vhodnú detskú literatúru, najmä od slovenských autorov. Vedie so žiakmi rozhovory o prečítanom, kladie otázky, dbá na formovanie postojov k čítaniu s porozumením.

Obsah čítania a písania v 1. ročníku je rozčlenený do troch období: **prípravné, nácvikové a čítankové obdobie.**

V súčasnosti sa vo vyučovaní elementárneho čítania uplatňujú dve metódy vychádzajúce z pôvodnej analyticko-syntetickej metódy. V pôvodnej analyticko-syntetickej metóde sa kladie dôraz na analytické činnosti s následnými syntetickými činnosťami. Druhá metóda by sa dala charakterizovať ako syntetická metóda s využitím niektorých najjednoduchších prvkov analytickej metódy. Preto zaradenie základného učiva v jednotlivých obdobiach nácviku čítania, **najmä jeho časové zaradenie**, si musí prispôbiť samotný učiteľ, podľa toho, ktorú metódu používa.

Prehľad základných tematických celkov podľa používaných metód

Rozdielne obsahy prípravného obdobia, ktoré sú uvádzané pri jednotlivých metódach nepredstavujú súbor povinného učiva, ale ich treba chápať ako prostriedok týchto metód na dosiahnutie cieľa: naučiť sa čítať.

Dĺžka prípravného obdobia môže byť variabilná /3 – 5 týždňov/. V odôvodnených prípadoch i viac. Je závislá i od pregramotných (predčitateľských) skúseností detí, ktoré môžu výrazným spôsobom proces prípravy urýchliť. Dĺžka prípravného obdobia závisí od potrieb detí, ale aj od koncepcie, metód a obsahu prípravného obdobia v jednotlivých používaných učebniciach. Základným cieľom prípravného obdobia je však pripraviť deti na proces osvojovania si čítania a písania, bez ohľadu na zvolené učebnice a metódy. V rámci zachovania kontinuity vývinu je dôležité – v rámci možností - vychádzať z predškolských skúseností žiakov, nadväzovať na doterajšie vedomosti, uplatňovať ich v učení a ďalej ich rozvíjať.

Šlabikárovým obdobím je ukončený nácvik čítania a písania. Čítankové obdobie treba chápať ako obdobie zdokonaľovania nadobudnutých zručností (kompetencií), ale najmä obdobím ich využívania pri čítaní s porozumením v praktických i vzdelávacích činnostiach.

Obdobie	Čítanie	Písanie
Prípravné obdobie	<p>Pre hláskovú analyticko-syntetickú metódu :</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj komunikačných a vyjadrovacích schopností - analytické činnosti: veta, slovo, slabika, - grafické znázorňovanie vety - grafické delenie slov na slabiky - určovanie pozície hlások v slove - detailná analýza slova na hlásky – - určovanie pozície hlások v slove - poznávanie písmen - čítanie slov po písmenách 	<p>Obsah písania je zameraný na získavanie a zdokonaľovanie predpokladov na konkrétne písanie v neskoršom - v nácvičnom období. Spočíva predovšetkým v plnení nasledujúcich cieľov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - systémom uvoľňovacích cvikov zlepšovať predovšetkým predpoklady na: <ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie jemnej motoriky zápästia a prstov tak, aby žiak mohol v období nácviku písania zvládnuť nároky, ktoré naň písanie kladie. - nácvik písania prípravných cvikov, ktoré sú základnými prvkami písmen v postupnosti od jednoduchých po zložitejšie. - rozvíjanie analytických schopností – schopností postrehnúť základné čiary a línie písacích cvikoch, neskôr i v samotných písmenách, čo eliminuje často neprimerané množstvo cvičného písania.
	<p>Pre syntetickú metódu :</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj komunik. a vyjadrovacích schopností - veta, slovo, slabika – len v prak. činnostiach - analytické činnosti – len analýza slova na slabiky – v praktických činnostiach – rozlišovanie a určovanie prvej hlásky slova - cvičenie sluchového a zrkového rozlišovania - zoznamovanie sa s písmenami veľkej tlačenej abecedy prostredníctvom nápovedných obrázkov a sluchového rozlišovania hlások na začiatku slova - sluchová syntéza hlások do slabiky - písanie veľkých tlačených písmen ako podpora pochopenia princípu čítania - pokusné čítanie slabík a jedn. slov 	

Obdobie	Čítanie	Písanie
<p>Nácvičné (šlabikárové) obdobie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - využívanie písmen veľkej tlačenej abecedy pri čítaní pre uľahčenie a urýchlenie chápania princípu čítania - osvojovanie – čítanie písmen slovenskej abecedy - v závislosti na poradí ako sú uvedené v používaných platných učebniciach - detailná analýza slov a určovanie pozície hlások v slove - čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú otvorené slabiky - čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú slabiky so spoluhlásk. skupinou - čítanie slabík, slov, viet a krátkych textov, ktoré obsahujú viacnásobnú spoluhlásk. skupinu. - čítanie slabík, slov viet a krátkych textov, ktoré obsahujú r- ř, l- í. - čítanie písaných písmen, slabík, slov, viet a krátkych súvislých textov 	<ul style="list-style-type: none"> - osvojovanie si písania písmen slovenskej abecedy v poradí závislom od používaných učebníc a písaniek - spájanie písmen do slabík a slov - odpis písaných písmen, slabík, slov a viet - prepis tlačенých písmen, slabík, slov a viet - písanie slov a jednoduchých viet podľa diktovania - podporovanie vlastného a tvorivého písania veľkou tlačenou abecedou <p>Pravopisné javy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - správna skladba slova /týka sa vynechávania a zámény hlások/. - veľké písmeno na začiatku vety. - ukončenie oznamovacej, opytov. a rozkazovacej vety. - písanie osobných mien. - označovanie dlhej samohlásky.

Obdobie	Čítanie	Písanie
<p>Čítankové obdobie</p>	<p>Požiadavky na vedomosti zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozná a vie prečítať všetky písmená slovenskej abecedy - v prakt. činnostiach, pri čítaní vie spájať hlásky do slabík a vie prečítať všetky typy slabík vyskytujúcich sa v slovách - pri čítaní dlhého menej obvyklého slova si vie pomôcť prečítaním po slabikách bez zbytočného opakovania slova a bez tichého hláskovania (tzv. dvojitého čítania) - chápe význam prečítaného slova (priradí slovo k obrázku a naopak) - chápe obsah prečítanej vety a krátkeho súvislého textu, - pri čítaní rozlišuje pojmy: text, riadok, článok, nadpis, - v praktických činnostiach pozná funkciu interpunk. znamienok: bodka, otáznik, výkričník, čiarka, - intonačne správne číta izolované krátke oznamovacie a opytovacie vety 	<p>Ciele písania v čítankovom období sú zamerané na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdokonaľovanie techniky písania - odpis a prepis textu - písanie podľa diktovania - precvičovanie pravopisných javov predpísaných pre 1. ročník - vytváranie kompetencií samostatne sa písomne vyjadrovať <p>Požiadavky na vedomosti a zručnosti:</p> <p>Žiak vie používať písmená písanej abecedy a arabské číslice v nasledujúcich činnostiach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vie čitateľne napísať písmená písanej abecedy a arabských číslic

Stratégia vyučovania

Stratégie vyučovania kladú nároky na samostatnosť, tvorivosť a organizáciu práce učiteľa. Využívanie stratégií umožňuje učiteľovi úspešne vyučovať a žiakovi úspešne sa učiť. Učiteľ si formy a metódy vyberá a používa podľa svojho výberu tak, aby boli variabilné, aktivizujúce, tvorivé a humanizujúce. Správne zvolenými metódami a formami práce vytvára atmosféru, v ktorej sa žiak môže učiť bez strachu a stresu, podnecuje prirodzenú zvedavosť, motivuje k aktívnemu učeniu, podporuje sebahodnotenie, aby žiak poznal svoje prednosti i chyby, vytvára podmienky pre úspešnosť každého žiaka ako i pozitívnu pracovnú atmosféru.

Metódy: práca s textom v učebnici, v detskom časopise, na tabuli, výklad, predĺžený výklad, rozličné druhy rozhovorov, nácvik gramatických javov, vysvetľovanie, motivačné metódy, problémové úlohy, precvičovanie, pozorovanie, grafické znázorňovanie, analýza a syntéza javov sluchom, aktívne pozorovanie a vnímanie, práca s ilustráciami, vyvodzovanie, objasňovanie pojmov, dialóg, cvičenia a situácie na rozvoj hodnotiaceho myslenia, ...

Formy: práca žiakov vo dvojiciach, skupinová, individuálna, frontálna práca, diferencovaná práca, didaktické hry, dramatizácia, prednes, recitácia, experimentovanie, rolové hranie, simulovanie rôznych situácií, účasť na recitačných a literárnych súťažiach..

Učebné zdroje

Šlabikár Lipka 1. Časť, Šlabikár Lipka 2. časť s integrovanou čítankou, Pracovný zošit k šlabikáru Lipka, Písanie – pracovný zošit 1-7 (písanky s predtlačou), Písanie – cvičný zošit C (písanka s pomocnou liniatúrou), Čítacie kartičky, Pexeso – obrázková abeceda, Príručka pre učiteľa k súboru Lipka (aj v elektronickej podobe)
metodická literatúra, didaktické prostriedky, CD prehrávač a nahrávky, výučbové programy na počítači, internet, svojpomocne zhotovené pomôcky.

Prierezové témy

- ❖ dopravná výchova
- ❖ osobnostný a sociálny rozvoj
- ❖ environmentálna výchova
- ❖ mediálna výchova
- ❖ multikultúrna výchova
- ❖ ochrana života a zdravia
- ❖ tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Hodnotenie žiakov

Hodnotenie a klasifikácia prebieha v súlade s Metodickým pokynom č. 7/2009 – R z 28. apríla 2009 na hodnotenie žiakov základnej školy. Vo výchovno – vzdelávacom procese v 1. ročníku budeme využívať hodnotenie /klasifikáciou i slovným hodnotením/:

- ❖ priebežné hodnotenie – čiastkové výsledky a prejavy na vyučovaní
- ❖ čiastkové hodnotenie – bodové hodnotenie za rozličné výkony
- ❖ celkové hodnotenie – na konci prvého a druhého polroka, ktoré zhodnotí úroveň vedomosti, zručnosti a návykov v danom vyučovacom predmete

Pri hodnotení je potrebné uplatňovať – motivačné prvky, primeranú náročnosť, pedagogický takt, účinné výchovné prostriedky, využívať silu pozitívneho hodnotenia i pri drobných výkonoch a úsilí žiaka.

Podklady na hodnotenie získavať :

- ❖ pravidelne diagnosticky pozorovať prácu žiaka, všímať si aktivitu, záujem, vzťah k práci, schopnosť spolupracovať, prípravu na vyučovanie, presnosť a trvácnosť osvojených vedomosti a zručnosti,
- ❖ analyzovať výsledky vo vyučovaní – schopnosť žiaka uplatniť poznatky a zručnosti pri riešení úloh, cvičení,
- ❖ v rozhovore so žiakom i s rodičom poukázať na nedostatky a navrhnúť spôsoby na ich odstránenie.